

БЕХ І. Д. — директор Інституту проблем виховання НАПН України, д-р психол. наук

БІЛЕЦЬКА Л. А. — начальник відділу дошкільної освіти Управління освіти Голосіївської районної в м. Києві державної адміністрації

ГАВРИШ Н. В. — провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти та виховання Інституту проблем виховання НАПН України, д-р пед. наук, професор

ІАБЧЕНКО А. І. — керівник напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

КОНОНКО О. А. — завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя, д-р психол. наук, професор

КРЕМЕНЬ В. Г. — президент Національної академії педагогічних наук України, д-р філос. наук, професор

КРУТІЙ К. А. — професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, д-р пед. наук

ЛАДІВІР С. О. — науковий консультант Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, канд. психол. наук

ЛИСЕНКО Н. І. — директор з контенту Цифрового видавництва МСФР

ОМЕЛЯНЕНКО Н. В. — шеф-редактор управлінських видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР, голова правління ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти»

ПРОЖЕНКО Т. О. — завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, д-р психол. наук

САВІНОВА Н. В. — шеф-редактор методичних видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

ЕКСПЕРТНА РАДА

БОНДАР А. М. — директор ДНЗ № 256, Київ

РЕЗЕНЧУК Н. В. — вчитель-логопед ДНЗ № 205, Київ

СМОЛЬНИКОВА Г. В. — доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. психол. наук

Київ
МЦФЕР-Україна
2019

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Хочеш, я розповім тобі казку?

З дитинства нас супроводжують казки, які ми читаємо, переглядаємо й навіть вигадуємо. Потім виростаємо, але не перестаємо їх любити. Бо куди б нас не завів сюжет, добро завжди перемагає. І хочеться, щоб у житті було так само. Проте казка — це лише історія, яку ми здатні створити. Тож додайте в професійну діяльність трохи казки разом із грудневим числом журналу.

Насамперед навчіть дітей складати казки. У пригоді стане авторська технологія Наталії Гавриш. Щоб було цікавіше, використайте всі можливі варіанти. Відтак перетворіть казку на мультфільм. Тепер ви зможете переглядати її разом із дітьми безліч разів.

Напередодні новорічних свят додайте трохи дива й почакуйте: намалуйте фантастичні картини на воді в техніці ебру чи «прочитайте» книжку без слів. І щоб від святкових днів залишилися лише приємні спогади, а діти та ялинка були в безпеці, скористайтеся пам'ятками й буклетом, які редакція підготувала для вас із любов'ю.

Повірте у святкові дива та виграйте грант. Ми підготували алгоритм дій і поради для грантрайтера. Скористайтеся ними, щоб збити свою заявку конкурентоспроможною.

Творіть дива власноруч. Передплатіть улюблений фаховий журнал за найнижчими цінами. Скористайтеся святковими акціями, щоб не залишитися без професійної підтримки.

На сторінках цього числа журналу вас очікує маленький сюрприз. Відшукайте його.

Чарівних і казкових свят! До зустрічі в новому році!

Олена Стаєнна,
головний редактор

говоримо про важливе

- 4 Тамара Ільченко
**Грантрайтинг, або
Як написати проектну заявку
на грант**

Отримати грант на розвиток закладу дошкільної освіти цілком реально. Проте часто учасники грантових конкурсів «сходять з дистанції» на стадії написання заявки. Що потрібно знати про гранти та грантрайтинг, читайте у статті

обмінюємося досвідом

- 9 Наталія Тищенко
**Грант для «Білосніжки»:
як подавали заявку**

Масте ідею, як оновити заклад дошкільної освіти, але бракує фінансування? Візьміть участь у грантовому конкурсі. Читайте у статті про досвід колег, яким вдалося його виграти

- 12 Лайфхаки для грантрайтера

комплектуємо методичний кабінет

- 14 Наталія Гавриш
**Від предмета до сюжету:
складаємо розповідь разом**

Як навчити дітей створювати власну розповідь? Адаже мовленнєвотворча діяльність — «вузол», у якому сходяться мислення, мовлення, уява та пам'ять. Пропонуємо скористатися технологією колективного сюжетоскладання

- 19 Світлана Кондратюк
**Нон-фікшн для дітей:
ЩО, ЯК, ДЛЯ ЧОГО**
Головне у статті: Нон-фікшн як жанр літератури: види нон-фікшн літератури для дітей

скачайте
на emethodyst.mckr.ua

- 23 Книжка без слів — «читаємо»
разом

скачайте
на emethodyst.mckr.ua

- 24 Анна Савченко
**Морально-етичне виховання
на відмінно**

Зазвичай дітей ознайомлюють із моральними нормами й звичками та привчають постійно їх дотримуватися традиційними методами. Будьте різноманітніми, скористайтеся порадами з КОЗА-ДІСКА

працюємо з офіційними документами

- 26 **Щодо підвищення кваліфікації
та атестації педагогічних
працівників**
Лист Міністерства освіти і науки
України від 04.11.2019 № 1/9-683

професійно вдосконалюємося

- 27 **Як підготувати педагогів
до атестації та підбити підсумки**
- 28 **Сам собі коуч**
- 30 **Атестація наближається:
що робити**
Головне у статті: етапи методичного супроводу педагога під час атестації; модель взаємодії вихователя-методиста й педагога під час підготовки до атестації

працюємо з вихователями

Людмила Зімнухова

33 Як зробити мультфільм власноруч

Бажаєте зафіксувати цікаві моменти з життя дитячого садка? Зробіть про нього мультфільм. Це під силу навіть дошкільникам. Читайте в статті, як організувати анімаційний гурток, — і перший фільм не змусить себе чекати

39 Дев'ять порад оператору-початківцю

співпрацюємо зі спеціалістами

Людмила Клименко

40 Літературні твори в роботі з особливими дітьми

Педагоги довели, що казка — універсальний засіб впливу на дітей. А ось як зробити корекційне заняття на основі літературного твору емоційним і насиченим, розповідає вчитель-дефектолог

Ірина Григораш

44 Ебру — малювати, щоб розмовляти

Дефектологи довели, що малювання позитивно впливає на розвиток дрібної моторики, уваги та мовлення дітей. А що як порушення координації чи недостатня зосередженість не дають змоги дитині малювати традиційно? Пропонуємо розглянути техніку ебру

Валерія Безбабіна

48 Що варто знати про шепелявість

забезпечуємо безпеку життєдіяльності

50 Алергія на холод

Вихователька помітила, що під час прогулянок у холодну пору року п'ятирічний Андрійко погано почувався. У нього з'являвся висип, який зникав після повернення в тепле приміщення. Лікар з'ясував, що в Андрійка алергія на холод

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

52 Як уберегти дитину від ялинки і ялинку від дитини

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

свята й цікаві події

54 Добрі справи власноруч: до Дня спонтанного прояву доброти

Галина Джемуга

56 Хай живе добро!

Сценарій розваги для дітей старшої групи до Дня спонтанного прояву доброти

організуємо свята

Наталія Сиротич

60 Сценарій різдвяного вертепу для дітей старшого дошкільного віку

публікації 2019 року

63 Публікації журналу «Вихователь-методист дошкільного закладу» у 2019 році

зразки та форми документів

70 Зразки та форми документів, наведені у журналі «Вихователь-методист дошкільного закладу» у 2019 році

Головне у статті

● Нон-фікшн як жанр літератури

● Види пізнавальної книжки для дітей

Світлана Кондратюк, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук

Нон-фікшн для дітей: що, як, для чого

Масмедіа «сурмлять» про діджиталізацію суспільства. Нам розказують про небажання дітей читати книжки та муки дорослих, які намагаються штучно прищепити їм любов до читання. Відтак виникає в уяві образ книжки як чогось несучасного й непривабливого. Спробуйте розглянути дитячі книжки та розібратися, що цікавого й корисного прочитати разом із дітьми.

Чому це цікаво

Щоб сформувані інтерес до книжки, педагоги традиційно використовують художню літературу. Але психологи довели, що коло дитячих інтересів ширше, тому в роботу з дошкільниками необхідно включати й науково-пізнавальну літературу. Пропонуємо розглянути нон-фікшн книжки для дітей.

Нон-фікшн — літературний жанр, до якого належать твори, побудовані на основі фактів з елементами художнього вислову.

Однозначного погляду на поняття «дитячий нон-фікшн» немає. До цієї категорії педагоги та науковці відносять усі види науково-популярної книжки:

- науково-художню;
- науково-пізнавальну;
- довідкову;
- практично-розвивальну.

На полицях книжкової крамниці сьогодні можна знайти літературу про все: рослини, тварин, людину, явища природи, космос, кулінарію, будь-яку країну, цифрові технології та навіть нанорозробки. Усі ці книжки написані простою та зрозумілою для дітей мовою. Кожен маленький читач знайде для себе цікаву корисну інформацію.

Що запропонувати дітям

Інтерес дорослих до літератури жанру нон-фікш зростає. Ці книжки використовують для розвитку дітей як батьки, так і педагоги. Адаже теми, які пропонують автори, актуальні, сучасні, різноманітні та зрозумілі маленьким читачам. Тож що обрати?

Вімельбух

Рис. 1

Діти люблять яскраві, красиві ілюстрації, які можна довго розглядати. Так вони заповнюють прогалини у своїй уяві про певні речі, що залишаються незрозумілими з тексту. Щоб задовольнити цю потребу, запропонуйте дитині вімельбух. Він не містить тексту, лише **малюнки**. Розглядайте разом із дитиною, вигадуйте власну історію, розповідайте, а потім доповнюйте. І тепер уже книжка «зачитана» не через той самий текст, а через ілюстрації, що дають змогу щодня перевтілювати персонажів, змінити сюжет тощо.

«Видавництво Старого Лева» під час експерименту видало ілюстровані картонні книжки без слів про родину Кучерявих (рис. 1). Виняток склали лише назви: «Кучеряві повертаються у місто», «Кучеряві думають, що робити в дощ», «Кучеряві відмовляються від ялинки на Різдво» тощо. Це все — «мовчазні» **книжки-картинки** художниці Мар'яни Прохасько.

Запропонуйте дітям розглянути ілюстрації та скласти історію. Поміркуйте разом, що ще могло відбуватися в родині Кучерявих. Зверніться до досвіду дітей. Адаже Мар'яна Прохасько розповідає типові історії з життя традиційної родини з міста, і схожі ситуації могли трапитися з кожним.

Книжки без слів читати складніше, ніж звичайні. Потрібно вигадувати текст замість автора, уявляти нові деталі в знайомих картинках. Проте це весело й не так набридає, як той самий текст. До того ж розвиває дитячу фантазію.

Читач не обмежений волею автора й вільний інтерпретувати картинку за вподобаннями, переконаннями та життєвим досвідом. Таку книжку можливо читати безкінечно. І головне — вона потребує живого спілкування дорослого й дитини, емоційного єднання навколо неї.

Книжка-іграшка

Діти дошкільного віку люблять рухатися, і статична робота з книжкою їх напружує. У пригоді стануть книжки, які дають змогу погратися. Запропонуйте дітям розфарбувати предмети чи персонажів, наклеїти наліпки, відчинити віконечка тощо. Якщо цього замало, використовуйте **книжки-панорами** та **книжки-розкладайки**, де на кожній сторінці можна побудувати об'ємну фігуру. Але й це не все. Є книжки, за допомогою яких можна проводити баталії.

Книжка Ерве Тюлле «Пальчикові змагання» дає змогу не лише ознайомлювати дітей із корисною інформацією, а й розвивати в них дрібну моторику. Автор пропонує прості вправи змагального характеру: дмухати, плескати, стукати тощо. У цій книжці немає жодного персонажа, адже головна тут — дитина, яка її читас.

Діти полюбляють читати книжки про себе. У літературі нон-фікшн є й такі, де дитині пропонують дати імена персонажам, намалювати їх, розфарбувати сторінки, скласти історію тощо. Запропонуйте дитині зробити головними персонажами себе або свою родину. Це дасть змогу ліпше зрозуміти дитину, збагатити її емоційну сферу.

Чим іще корисні книжки жанру нон-фікшн? Вони дають змогу **експериментувати**. Запропонуйте маленьким дослідникам книжку Кузька Кузякіна «Біла трішки чорна-пречорна книжка», де дотепний, а часом навіть абсурдний діалог чорної вівці та вовка-альбіноса переривається завданнями й експериментами, які можна виконати безпосередньо на сторінках видання.

Коли дитина проявляє інтерес до книжки, перед дорослими постає вибір — із усього розмаїття пізнавальних книжок вибрати справді цікаві та корисні. Допоможе серія видань пізнавальної літератури Collins Big Cat (рис. 2). Тут ви знайдете:

- широкий вибір жанрів;
- розмаїття сюжетів і цікавих персонажів;
- завдання, що спонукають міркувати та робити власні висновки;
- цікаві факти з історії, географії та інших наук;
- відповідність віковим особливостям дітей*.

Як працює серія видань Collins Big Cat? Коли дитина перегорне останню сторінку, читання не завершиться. Адже наприкінці кожного видання є детальний план з **ідеями** для подальшої роботи:

- інструкції з вивчення й закріплення нових слів;
- завдання, що спонукають повернутися до тексту;
- теми для обговорення;
- ідеї для дитячої творчості.

Широкий асортимент художньої літератури цієї серії містить улюблені класичні твори, казки, вірші та оповідання. А книжки жанру нон-фікшн заохочують досліджувати різноманітні теми від спорту до науки.

Українські автори також працюють у жанрі нон-фікшн. Наукові казки Ганни Беленької «Чудеса від Чудакси», «Чепурушечка»,

Рис. 2

Рис. 3

* Скачайте таблицю кольорових маркерів для книжок на emetodyst.mcfr.ua — Прим. ред.

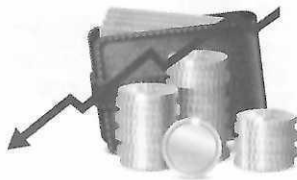

«Фея Офелія» подобаються і дітям, і дорослим. Веселі оповідання та казки про хлопчика Олесика дають змогу ознайомити дітей із природним та соціальним довкіллям, об'єктами та явищами природи тощо. В основі кожного оповідання — реальні події, а в основі кожної казки — наукові факти. Використовуйте їх під час занять для розвитку емпатії, мислення та пізнавальної активності дітей.

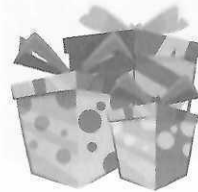
Щоб стимулювати дітей до самостійного читання, запропонуйте їм кумедні та водночас пізнавальні комікси для дошкільників Володимира Поворожника «Шмаркачі. Випробувальний політ» (рис. 3) або Сергія Чударкова «Кімка-мандрівник».

Отже, жанр літератури нон-фікшн розвивається відповідно до інтересів дітей. Ми не змогли описати всі види та формати. Адже існують іще наукові казки, казки-подорожі, оповідання-мандрівки, манги тощо. Тож обирайте до смаку. Не змушуйте дитину читати, а запропонуйте їй цікаву книжку. Експериментуйте з жанрами і форматами, тоді з інтересом до читання у дітей не буде жодних проблем.

Переваги передплати у видавництві — це:

найнижчі ціни

акції та подарунки

швидка доставка